

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У контексті модернізації сучасної системи освіти України посилюється інтерес науковців до питання про інноваційні засоби навчання, зокрема технічні. З-поміж теперішніх технічних інструментів проведення уроку головну роль відіграють мультимедійні технології, оскільки дають змогу зробити навчання наочним, захопливим та більш ефективним; активізують пізнавальну діяльність учнів молодшого шкільного віку, підвищують їхню мотивацію до оволодіння комунікативною компетентністю.

Особливості застосування технічних засобів навчання на уроках у початковій школі розглядали Г. А. Кукура, Ю. К. Бабанський, Є. Л. Белкін, У. П. Беспалько, І. І. Дрига, Г. М. Коджасапирова та ін.

Однак технічно-інформаційний розвиток нашого суспільства значно випереджує гуманітарний, тому психолого-педагогічні умови застосування технічних засобів, їхня дидактична ефективність, доцільність залишаються недостатньо вивченими.

Мета цієї статті – розглянути педагогічні умови застосування на уроках української мови інтерактивної дошки як засобу розвитку комунікативної компетентності. Поняття „комунікативна компетентність” витлумачуємо так: „(від лат. communico – роблю загальним, зв’язую, спілкуюся і competens (competentis) – здатний) означає сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів і т. ін.” [1, с. 107].

Зауважимо, що інтерактивна дошка є периферійним пристроєм комп’ютера і виконує роль додаткового комп’ютерного монітора. Інтерактивна дошка відрізняється від звичайного монітора поверхнею, яка чутлива до дотику та має великі розміри – для зручності в роботі з аудиторією.

Управління програмами на моніторі здійснюється, як і на звичайному комп’ютері, курсором мишки або з екранної клавіатури, що виведена на поверхню дошки. Роль курсора мишки на цьому моніторі з сенсорною поверхнею виконує будь-який твердий предмет, фломастер або указка.

М. Бовтенко виокремлює серед загальних характеристик електронних засобів навчання, які властиві й інтерактивній дошці, такі: інтерактивність, мультимедійність, адаптивність, нелінійність представлення інформації, індивідуальність дизайну, необхідність спеціальної підготовки користувача для роботи з програмою [2, с. 30].

Перед учителем завжди постає питання про те, як урізноманітнити навчальний процес, щоб підвищити ефективність засвоєння навчального матеріалу. Сучасним учням доступний широкий вибір джерел інформації, проте цього недостатньо, аби дитина бажала дізнатися щось нове. У дітей зникає бажання до пошуку та пізнання, навчальний матеріал не викликає цікавості, тому завдання вчителя – викликати інтерес, спонукати до навчання. Використання інтерактивної дошки може бути вирішенням цього завдання. Оскільки інтерактивна дошка сприяє розвитку самостійності, творчих здібностей, дає змогу активізувати навчальну діяльність учня.

Важливо залучати учнів до творчої взаємодії з учителем зі створенням медіа-продукту. Прикладом може бути заочна екскурсія музеями, добірка ілюстрацій, презентації за біографією письменника, відео-, аудіо-матеріали, розроблення міні-проектів, проектів, презентацій теоретичного матеріалу з української мови тощо.

Працюючи з інтерактивною дошкою Smart-Board можна легко пересувати об’єкти, коментувати схеми, малюнки, тексти, крім цього, учні можуть вносити правки або доповнення, щось виділяти, підкреслювати, вставляти пропущені слова чи букви на місці крапок, розставляти розділові знаки тощо. Можна використовувати роботу з таблицями аудіо-, відео-матеріалами, мультимедійними ресурсами.

Робота з інтерактивною дошкою допомагає опрацювати додаткову літературу, відібрати цікаві факти, виділити головне. Діти сприймають інформацію швидше, беруть участь у групових дискусіях. Це дає змогу їм виконувати спільну роботу, вирішувати загальне завдання, проводити перевірку знань відразу у всьому класі, підбирати завдання, організувати грамотний зворотний зв’язок „учень – вчитель”.

Працюючи з інтерактивною дошкою, ми завжди перебуваємо в центрі уваги, завжди ведемо спілкування з учнями безпосередньо й підтримуємо постійний контакт із класом.

До дошки можна викликати трьох учнів, для яких підбрано три завдання, але це за умови наявності Multitouch (технологія, за якою сенсорний екран або тачпад відстежує одночасно декілька точок натиснення).

Результативним навчальним прийомом, на нашу думку, є складання творчого завдання (кросвордів, мовних вікторин, ігор, тестів). Через гру учні легше здобувають знання. Крім цього, їм цікаво працювати, оскільки весь дидактичний матеріал є авторським. Це завдання рекомендується виконувати в програмі Notebook. Відповіді учень записує в сітку кросворду, використовуючи маркер. Також кросворд може бути анімований. Питання з’являються і зникають під час послідовного натискання на відповідну цифру. Відповіді записуються в сітку кросворда. Можна ускладнити, коли після відповіді на пронумероване питання кросворда, з’являється

додаткове контрольне питання, наприклад, пояснити поняття. Усну відповідь дає учень, який відповідає біля дошки або будь-який інший учень класу. Вчителю вже не потрібно друкувати багато наочного матеріалу, всю роботу виконає інтерактивна дошка, яка заощадить і час, і кошти.

Працюючи з інтерактивною дошкою, учитель має можливість на уроці разом з учнями швидко створити опорний конспект, заповнити будь-яку таблицю, у нетрадиційній формі подати виклад того чи іншого матеріалу, на очах у дітей „перетворити” звичайне правило у цікавий персонаж. За допомогою цієї дошки, можна з учнями відправитися з відомими героями мультфільмів у захопливу подорож. Добрі помічники – герої мультфільмів – будуть говорити з учнями і допомагати правильно пройти через випробування.

У використанні інтерактивної дошки можливі труднощі: наявність технічних проблем, значні затрати часу на підготовку до уроку, наявність декількох різних типів цих технічних пристроїв, майже повна відсутність спеціального програмного забезпечення для них, необхідність часових обмежень роботи з інтерактивною дошкою на уроці з огляду на дотримання санітарно-гігієнічних норм, визначення оптимального місця інтерактивної дошки у навчальному процесі [3, с. 34].

За допомогою Smart-дошки на уроці створюється ситуація зацікавленості, активізується навчальна діяльність. Інтерактивна дошка Smart-Board дає змогу використовувати завдання різного рівня складності, у такий спосіб сприяє зростанню успішності учнів. Тому, на нашу думку, робота з інтерактивною дошкою допомагає виявити творчі здібності учнів, створити атмосферу співробітництва та посилити бажання працювати й отримувати високі результати.

Проте потрібно мати на увазі, що інтерактивна дошка є лише інструментом, додатковим засобом у руках талановитого майстра – вчителя.

Потребують подальших досліджень питання розроблення уроків за допомогою інтерактивної дошки, перевірки ефективності її застосування відповідно до певних тем навчальної програми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання: [навч.-метод. посібн.] / Бех І. Д. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Бовтенко М. А. Комп'ютерна лінгводидактика: [учеб. пособ.] / Бовтенко М. А. – М. : Флінта : Наука, 2005. – 216 с.
3. Бонч-Бруєвич Г. Ф. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі : [навчальний посібник] / Бонч-Бруєвич Г. Ф., Абрамов В. О., Косенко Т. І. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. – 1

Мандебура Б.

Науковий керівник – к. псих. н. Шевченко О. М.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ У ПРОЦЕС САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Постановка наукової проблеми. Становлення і розвиток в сучасній психології традицій гуманістичного, особистісно-орієнтованого підходу ставлять в ряд актуальних науково-практичних завдань вивчення проблеми реалізації потенціалу особистості, особистісної самоактуалізації. Вивчення взаємозв'язків і взаємовпливів між особистісною самоактуалізацією та захисними механізмами сприяє винайденню і виокремленню особливих людських ресурсів, що значуще впливають на розвиток особистості в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі дослідженню проблеми самоактуалізації особистості присвячено роботи іменитих зарубіжних (А. Маслоу, Р. Мей, Г. Олпорт, К. Роджерс, В. Франкл) та вітчизняних (Б. Ананьєв, К. Абульханова-Славська, Л. Анциферова, І. Бех, Л. Божович, М. Боришевський, Б. Братусь, І. Булах, Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Максименко, В. Роменць, С. Рубінштейн, Т. Титаренко та ін.) вчених. У центрі наукових доробків вказаних науковців знаходиться здорова творча особистість, метою якої є самоактуалізація (самореалізація). У свою чергу, висвітлення питання захисних механізмів людської психіки знайшло своє відображення у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених як: К. Абрахам, М. Балінт, В. Банціков, В. Воловик, Е. Джонс, М. Кляйн, Г. Нунберг, О. Феніхель, В. Цапкін, Ш. Ференці, В. Франкл, А. Фройд, З. Фройд та ін. Позиція вказаних науковців детермінує психологічний захист особистості як відповідну форму поведінки, реакцію або дію людини на впливи зовнішнього та внутрішнього середовища.

Мета статті – висвітлити результати емпіричного дослідження трансформації захисних механізмів у процесі самоактуалізації студентів.

Виклад основного матеріалу. Власне поняття самоактуалізації вперше ввів в психологію К. Гольдштейн. Він вважав самоактуалізацію найсильнішою потребою організму, яка на певний час може відвести на другий план голод, спрагу та інші потреби організму. А. Маслоу розвинув поняття самоактуалізації особистості, як людської потреби найвищого рівня.

Незважаючи на велику кількість окремих досліджень феноменів самоактуалізації та захисних механізмів особистості, саме вивченню їх взаємовпливів присвячено недостатньо тез. Так, К. Гольдштейн вважає, що здоровим є лише той організм, у якому тенденція до самоактуалізації діє зсередини і який долає